

CO₂-PRESTATIELADDER®

Samen zorgen voor minder CO₂

Hoe werkt de CO₂-Prestatieladder?

DE CO₂-PRESTATIELADDER

Inleiding

De CO₂-Prestatieladder is een instrument dat bedrijven helpt bij het reduceren van hun CO₂-uitstoot. Bedrijven worden gestimuleerd CO₂ te reduceren doordat een hogere trede op de ladder een fictieve korting (gunningvoordeel) oplevert in het aanbestedingsproces van opdrachtgevers. Binnen de bedrijfsvoering, in projecten én in de keten kan nog veel winst worden behaald in energiebesparing, het efficiënt gebruik van materialen en duurzame energie. De CO₂-Prestatieladder is daarvoor het aangewezen instrument. Dagelijks bewijst de CO₂-Prestatieladder zijn waarde voor steeds meer sectoren in het bedrijfsleven. Deze brochure geeft u meer inzicht in de gedachte achter de CO₂-Prestatieladder en hoe de ladder door bedrijven en opdrachtgevers kan worden ingezet. In het Handboek CO₂-Prestatieladder vindt u de beoordelingsmethodiek, het certificeringschema en bijbehorende auditchecklijsten, inclusief toelichting. U kunt het Handboek plus Handleiding downloaden op de website van de SKAO, www.skao.nl

Uitgangspunten

Bij de ontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder is gekozen voor twee belangrijke uitgangspunten:

- Maximale gerichtheid op eigen initiatief, praktische resultaten en innovatie;
- Minimale belasting en belemmering van de onderneming door regels en voorschriften.

De ladder werkt niet met regelgeving voor productiemethoden of productvoorschriften, maar scheidt ruimte voor creativiteit en vernieuwing van bedrijfsvoering en product.

Bedrijven die zich laten certificeren volgens de ladder ervaren het als een investering die zich terugverdient in termen van lagere energiekosten, materiaalbesparing en innovatiewinst.

Het realiseren van CO₂-reductie

Door:

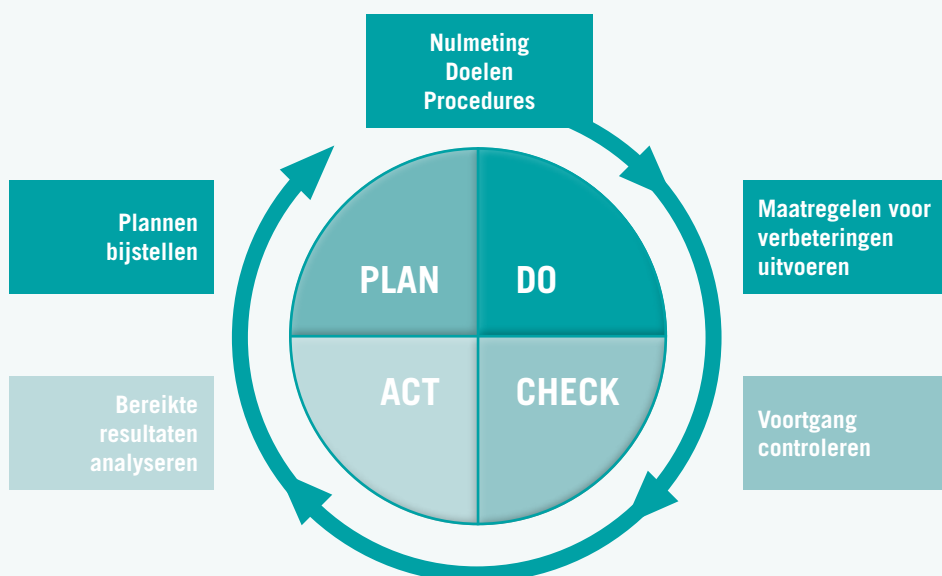
- Bedrijven te stimuleren om de eigen CO₂-uitstoot - en die van hun leveranciers en ketenpartners - te kennen;
- Constant te zoeken naar nieuwe mogelijkheden om de uitstoot als gevolg van de eigen bedrijfsvoering, de eigen projecten én in de keten terug te dringen. Uitgangspunt daarbij is dat op de hogere niveaus van de ladder onderscheidend vermogen tussen de bedrijven gewaarborgd blijft;
- Bedrijven te stimuleren om reductiemaatregelen te formuleren en uit te voeren;
- De verworven kennis transparant te delen;
- Samen met collega's, kennisinstellingen, maatschappelijke partijen en overheden actief te zoeken naar mogelijkheden om de CO₂-uitstoot gezamenlijk verder terug te dringen.

Hoe werkt de CO₂-Prestatieladder?

De ladder geeft inzicht in de mate waarin een bedrijf actief werk maakt van CO₂-reductie. De CO₂-Prestatieladder kent vijf treden of vijf niveaus, opklimmend van 1 naar 5. Hoe hoger de trede waarop een bedrijf gecertificeerd is, hoe volwassener het bedrijf in CO₂-management hoe groter het voordeel bij een aanbesteding van een project.

Managementsysteem

De CO₂-Prestatieladder vereist dat het bedrijf een gestructureerd proces inricht dat tot voortdurende verbetering leidt. Een vergelijkbaar verbeterproces zien we bijvoorbeeld ook in de ISO 9001 (kwaliteitsmanagement), met behulp van de Plan-Do-Check-Act cyclus (zie afbeelding).

De laddersystematiek maakt gebruik van algemeen geldende normen zoals ISO 50001 voor Energiemanagement en ISO 14064-1 voor het vaststellen en documenteren van de CO₂-emissie-inventaris. De SKAO en de CO₂-Prestatieladder zijn in 2012 geaccepteerd door de Raad van Accreditatie (RvA) onder de ISO 17021 voor managementsystemen.

Patrick Buck

directeur Projecten ProRail BV

voorzitter Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

“ProRail heeft de CO₂-Prestatieladder ontwikkeld omdat we de ambitie van bedrijven centraal willen stellen. De ladder schrijft niet voor, maar daagt uit en beloont. Daarmee stimuleert de ladder innovatie. Wij merken dat deze aanpak wordt gewaardeerd door het bedrijfsleven.”

Vijf niveaus

De vijf niveaus waarop een bedrijf gecertificeerd kan worden kunnen grofweg als volgt worden gedefinieerd.

CO ₂ -Prestatieladder Certificeringsschema	
Niveau	
1	<p>Het bedrijf heeft haar energiestromen kwalitatief in kaart gebracht. Het bedrijf kent potentiële opties voor energiebesparing en duurzame energie.</p> <p>Het bedrijf communiceert intern en extern op ad hoc basis over haar beleid m.b.t. energiebesparing en duurzame energie. Het bedrijf is op de hoogte van sector- en keteninitiatieven op het gebied van CO₂-reductie.</p>
2	<p>Het bedrijf heeft haar energiestromen kwantitatief in kaart gebracht. Het bedrijf heeft een kwalitatieve doelstelling geformuleerd op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Het bedrijf communiceert intern structureel over haar energiebeleid en reductiedoelstellingen. Het bedrijf neemt passief deel aan tenminste één sector- en keteninitiatief op het gebied van CO₂-reductie.</p>
3	<p>Het bedrijf beschikt over een actueel CO₂-emissie-inventaris voor haar eigen CO₂-uitstoot (scope 1 en 2) dat volgens de ISO standaard is opgesteld en eventueel door een onafhankelijke instelling is geverifieerd. Het bedrijf beschikt over kwantitatieve doelstellingen voor haar eigen (scope 1 en 2) CO₂-uitstoot. Het bedrijf communiceert structureel intern en extern over haar CO₂-footprint en kwantitatieve reductiedoelstellingen. Het bedrijf neemt actief deel aan tenminste één sector- en keteninitiatief op het gebied van CO₂-reductie.</p>
4	<p>De ketenemissies (scope 3) zijn op hoofdlijnen in kaart gebracht en voor twee relevante ketens zijn ketenanalyses uitgevoerd. Het bedrijf beschikt over kwantitatieve doelstellingen voor haar ketenemissies (scope 3). Het bedrijf onderhoudt een dialoog met belanghebbenden. Het bedrijf kan aantonen dat zij initiatiefnemer is van een sector- en keteninitiatief op het gebied van CO₂-reductie.</p>
5	<p>Het bedrijf beschikt over een CO₂-emissie-inventaris van haar A-leveranciers. Het bedrijf toont aan dat de geformuleerde doelstellingen op niveau 3 en 4 worden gerealiseerd. Het bedrijf committeert zich publiekelijk aan een CO₂-reductieprogramma van overheid of maatschappelijke organisatie. Het bedrijf kan aantonen dat het een relevante bijdrage levert aan een innovatief CO₂-reductieprogramma.</p>

Vier invalhoeken

Bij het beoordelen van de CO₂-prestatie wordt per niveau beoordeeld hoe het bedrijf scoort. Daarbij wordt steeds vanuit vier invalshoeken gekeken, namelijk: inzicht, reductie ambitie, transparantie en samenwerking.

Code	Invalshoek
A	Inzicht (in de eigen CO ₂ -uitstoot)
B	CO ₂ -reductie (de ambitie van het bedrijf en de maatregelen die het bedrijf neemt)
C	Transparantie (hoe communiceert men daarover intern en extern)
D	Samenwerking en innovatie

Op basis van de totaalbeoordeling wordt het bedrijf gecertificeerd voor een bepaalde trede op de ladder. Deze certificering gebeurt op basis van het certificeringschema van de CO₂-Prestatieladder. Voor een precieze toelichting op de beoordelingsmethode en het certificeringschema van de ladder verwijzen wij graag naar het meest actuele Handboek CO₂-Prestatieladder dat te vinden is op de website van de SKAO (www.skao.nl).

Het Handboek

Het Handboek CO₂-Prestatieladder beschrijft in detail de beoordelingsmethodiek, het certificeringschema en bijbehorende auditchecklijsten, inclusief toelichting. De Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) is eigenaar en beheerder van het certificeringschema. Op de website van de SKAO (www.skao.nl) staat altijd de laatst gepubliceerde versie van het Handboek. Het Handboek bevat daarnaast alle informatie over het certificeringsproces, het bepalen van de boundary, de begrippenlijst, het reglement en de te gebruiken conversiefactoren. Het Handboek is gratis te downloaden op www.skao.nl

Nico de Vries

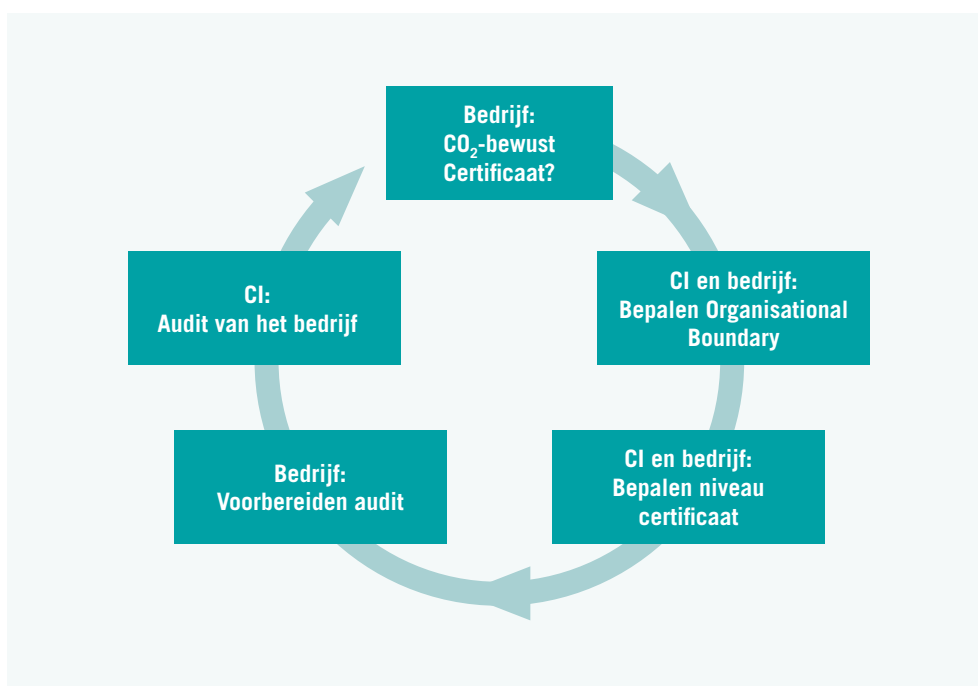
voorzitter raad van bestuur Koninklijke BAM Groep NV,
lid bestuur Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

“De CO₂-Prestatieladder stimuleert koplopers om kennis te delen en innovaties in de keten op te pakken. Onderscheidend vermogen is voor ons zeer belangrijk. Intern geeft het motivatie, extern is het een visitekaartje.”

Het CO₂-bewust Certificaat

Elk bedrijf inventariseert zijn eigen CO₂-prestaties aan de hand van de vijf niveau's in het certificeringsschema en de auditchecklijsten. Vervolgens beoordeelt een certificerende instelling (CI) het bedrijf op basis van door het bedrijf aangereikte informatie zoals technische rapporten, beleidsrapporten, verslagen, jaarverslagen e.d. De CI toetst de bedrijfsinventarisatie en stelt het bereikte niveau c.q. de laddertrede vast en reikt het overeenkomstige CO₂-bewust Certificaat uit. Het CO₂-bewust Certificaat is drie jaar geldig waarbij er elk jaar een ladderbeoordeling plaats vindt.

Jan Hendrik Dronkers

directeur generaal van Rijkswaterstaat
lid bestuur Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

“Rijkswaterstaat zet de CO₂-Prestatieladder standaard in bij alle grote projecten. Dit instrument zorgt er samen met DuboCalc voor dat er structureel in alle projecten aandacht is voor energiebesparing, duurzame energie en zorgvuldig materiaalgebruik.”

Hoe werkt de CO₂-Prestatieladder bij aanbestedingen?

Voordeel bij gunning

De CO₂-Prestatieladder stimuleert ambitie bij bedrijven om actief CO₂ te reduceren met behulp van fictieve gunning bij een aanbesteding.

Het basisprincipe van de ladder is dat inspanningen van bedrijven worden gehonoreerd. Een hogere score op de ladder wordt beloond met een concreet voordeel in het aanbestedingsproces, in de vorm van een -fictieve- korting op de inschrijfprijs. De trede die een bedrijf heeft bereikt op de CO₂-Prestatieladder vertaalt zich in een 'gunningvoordeel'. Hoe hoger de trede of het niveau op het certificaat, hoe meer voordeel het bedrijf krijgt bij de gunningafweging. De aanbestedende organisatie bepaalt het gunningvoordeel per niveau van de laddertrede.

Voorbeeld van voordeel in aanbesteding

Bedrijf	Laddertrede	Inschrijfprijs	Fictieve korting	Fictieve prijs	Gunning
A	3	€ 10 miljoen	4%	€ 9,6 miljoen	NEE
B	4	€ 10,3 miljoen	7%	€ 9,58 miljoen	JA € 10,3 miljoen

De hoogte van het gunningvoordeel is gebaseerd op het niveau van de CO₂-Prestatieladder. Stel dat u er bijvoorbeeld voor kiest om in te schrijven op niveau 5, dan wordt uw inschrijvingsprijs fictief verminderd met een bepaald percentage bij de beoordeling van de volgorde van gunning. Dit percentage is afhankelijk van de opdrachtgever en het gekozen niveau.

Vaak neemt een samenwerkingsverband van bedrijven deel aan een aanbesteding. In dat geval is het niveau van het bedrijf met de laagste score op de CO₂-Prestatieladder bepalend voor het gunningvoordeel voor de gehele groep.

Ineke Dezentjé Hamming

voorzitter FME-CWM

bestuurslid Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

"Samenwerking is de sleutel tot succes. Dat geldt ook voor kennisontwikkeling. Brancheorganisaties kunnen daarbij een belangrijke, coördinerende rol spelen."

De CO₂-Prestatieladder en de Europese aanbestedingsregels

Op grond van de Europese aanbestedingsregels voor publieke opdrachtgevers mag bij aanbesteding in principe alleen op basis van EMVI-eisen worden gegund. EMVI staat voor Economisch Meest Voordelige Inschrijving. Daarom kent de CO₂-Prestatieladder niet alleen eisen voor het CO₂-bewust Certificaat voor het bedrijf, maar ook EMVI-projecteisen die hieraan inhoudelijk gelijkwaardig zijn. Organisaties kunnen bij de aanbesteding van een project een pakket EMVI-eisen stellen dat volledig aansluit bij de eisen van de CO₂-Prestatieladder.

Een inschrijvend bedrijf kan aangeven aan deze eisen te willen voldoen op een bepaald ambitieniveau. Als een bedrijf binnen een jaar na gunning een CO₂-bewust Certificaat van het betreffende niveau heeft, dan geldt dat als bewijs dat het bedrijf bij de uitvoering van projecten op het gecertificeerde niveau aan deze eisen voldoet. Zie voor meer uitleg en de EMVI eisen het handboek van de CO₂-Prestatieladder

Een bedrijf kan kiezen om (a) alleen voor een of meer projecten te voldoen aan de EMVI-eisen -bijvoorbeeld omdat het als buitenlands bedrijf toch in een Nederlandse aanbesteding wil meedingen- of (b) om zich eenmalig als bedrijf te laten certificeren.

De ladder en overheidsbeleid

De ladder is het resultaat van het streven naar één helder en toegankelijk instrumentarium voor duurzaamheid bij het gunnen van opdrachten. Om de inzet van de ladder te stimuleren en te coördineren is de SKAO betrokken bij de Aanpak Duurzaam Grond, Weg- en Waterbouw. Kern van de Aanpak Duurzaam GWW is dat vanaf een zo'n vroeg mogelijke fase in projecten zaken als energiebesparing, leefbaarheid en beperking van materialen en grondstoffen worden meegenomen in de ambities. Het is een gezamenlijk initiatief van Rijksoverheid, opdrachtgevers, opdrachtnemers en kennisinstellingen. Op 10 juni 2013 werd deze samenwerking extra bekrachtigd door het ondertekenen van de Green Deal Duurzaam GWW. Met deze afspraak spreken alle partijen af dat ze in een zo vroeg mogelijke fase in projecten rekening houden met duurzaamheid.

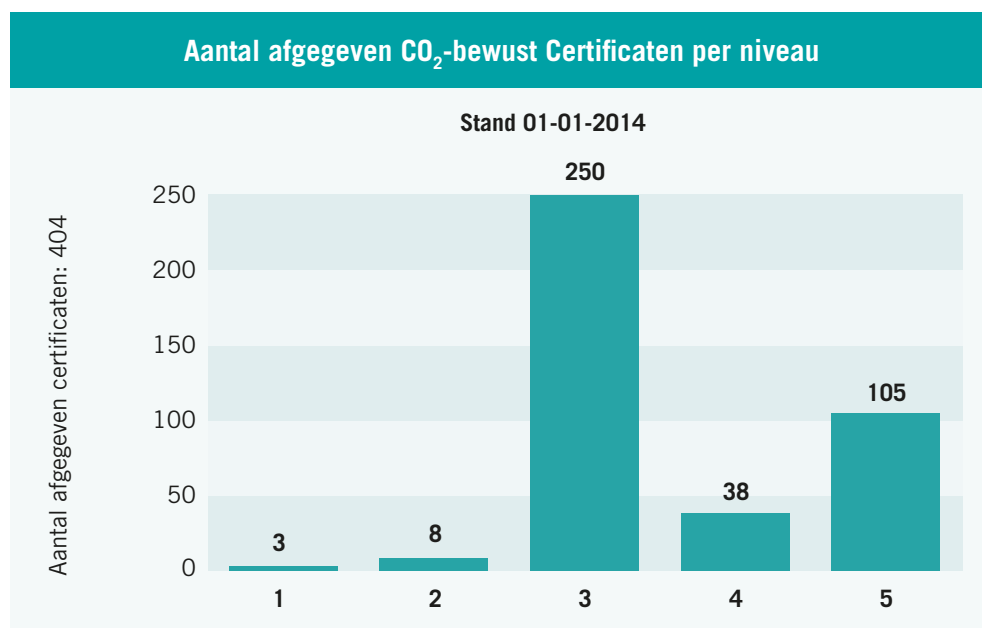
Stand van zaken

Steeds meer opdrachtgevers

Er zijn steeds meer opdrachtgevers bijgekomen die de CO₂-Prestatieladder zijn gaan gebruiken. Naast landelijke opdrachtgevers ProRail, Rijkswaterstaat en Alliander hebben diverse provincies, waterschappen en gemeenten het instrument ingezet. Opdrachtgevers zijn zich hedendaags bewust van de grote rol die zij kunnen spelen bij het stimuleren van een schone economie. Zij zien dat de ladder een stimulans is voor CO₂- en ketenbeheer bij hun opdrachtnemers waarbij het instrument invulling geeft aan concrete duurzaamheidsambities. Op www.skao.nl/opdrachtgevers vindt u een lijst van alle opdrachtgevers die de ladder inzetten bij aanbestedingen

CROW

CROW is verantwoordelijk voor de uitrol van de CO₂-Prestatieladder naar decentrale overheden. Het kennisplatform organiseert samen met SKAO trainingen voor gebruik van de CO₂-Prestatieladder en is beschikbaar voor de begeleiding van gebruikers- en werkgroepen en is (mede) verantwoordelijk voor de ontwikkeling van branchegerichte toelichtingen in de gww-sector.

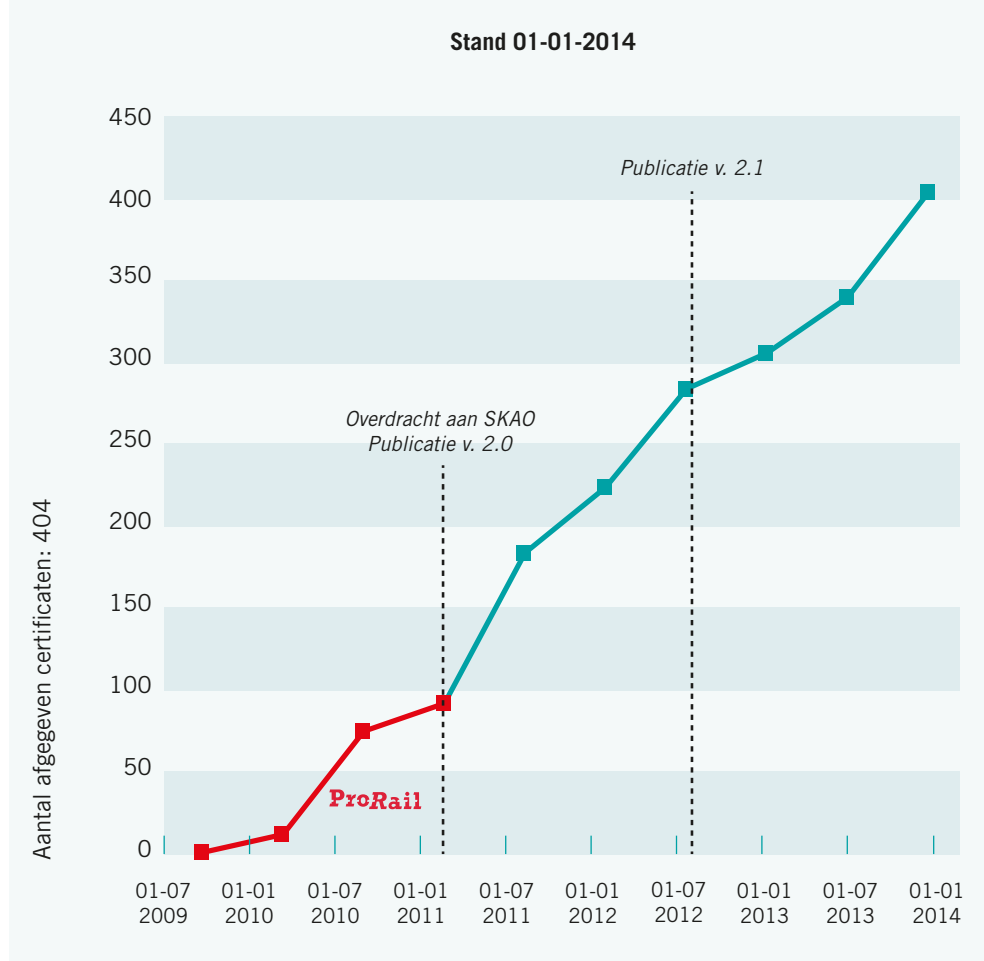

Zie www.skao.nl/deelnemers voor de actuele stand.

Ontwikkeling afgegeven CO₂-bewust Certificaten

Yvo de Boer

KPMG

oud-secretaris generaal UNFCCC

lid bestuur Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen

“De ladder sluit aan bij internationale ontwikkelingen. Het instrument laat zien dat het internationale bedrijfsleven harder loopt dan de meeste overheden. Overal in de wereld maken bedrijven carbon footprints en laten ze zichzelf - en hun producten en diensten - certificeren volgens het internationale Green House Gas Protocol. Het is positief dat opdrachtgevers de bedrijven die hierin voorop lopen voordeel bieden. Daarmee loopt Nederland internationaal voorop.”

Wat maakt de ladder anders?

- Het is een initiatief uit de markt en vraagt geen subsidie of overheidsinzet;
- Het stimuleert ambitie, creativiteit, innovatie en eigen initiatief;
- CO₂-bewuste bedrijfsvoering loopt integraal mee in projecten;
- Het instrument heeft impact op zowel opdrachtgevers als de markt;
- Het instrument bevordert samenwerking in de keten en in de sector;
- Het stimuleert bedrijven tot het kennen, begrijpen en beperken van hun CO₂-uitstoot, binnen het bedrijf, binnen de projecten en binnen de keten en sector;
- Het stimuleert structurele dialoog met maatschappelijke organisaties en overheden;
- Het belooft positieve inspanning, ook bij een lage startpositie: de reductie telt namelijk;
- De ladder heeft invloed op zowel producten als productie en bedrijven;
- De ladder bevordert en belooft het delen van gevonden oplossingen en vernieuwing;
- Het instrument is inzetbaar in verschillende sectoren en branches;
- De ambities van de ladder groeien mee met verbeterde CO₂-prestaties in de bedrijfstak.

Waarom is de ladder een succes?

- Het combineert CO₂-reductie met economisch voordeel bij aanbestedingen;
- De concrete besparingen op energie (1 tot 4% per jaar);
- De ladder versterkt het imago als duurzame leverancier en duurzame werkgever;
- Meer toegevoegde waarde van uw leveranciers door duurzaam in te kopen;
- Producten en diensten worden verbeterd door innovatie.

Jacqueline Cramer

lid bestuur Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen,
tevens voorzitter Adviesraad

“De ladder is een belangrijke aanvulling op het duurzaam inkopen beleid van de overheid. Het is bij complexe aanbestedingen niet mogelijk om te werken met gedetailleerde voorschriften. Wat me aanspreekt in de ladder is de nadruk op transparantie en het delen van kennis. Dat maakt het mogelijk om benchmarks te ontwikkelen en ook de achterblijvers op te porren.”

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen

De CO₂-Prestatieladder is in 2009 ontwikkeld door ProRail voor aanbestedingen in de spoorsector. Omdat het instrument ook potentie had in andere sectoren en omdat andere opdrachtgevers ermee aan de slag wilden is in 2010 de onafhankelijke Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO) opgericht.

De SKAO is eigenaar en beheerder van de CO₂-Prestatieladder. De ladder heeft alleen toegevoegde waarde als het resulteert in blijvende CO₂-reductie, innovatie en samenwerking bij de gecertificeerde bedrijven. SKAO wil dit realiseren door een sterkere regierol op zich te nemen die erop gericht is om sectorspecifieke kennis over CO₂-reductie en maatregelen te ontsluiten.

In aanwezigheid van Z.M. de Koning van Oranje heeft ProRail op 16 maart 2011 het eigendom van de CO₂-Prestatieladder overgedragen aan de SKAO. Na de overdracht zijn er opdrachtgevers en bedrijven uit diverse sectoren die de ladder toepassen.

De Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen heeft de volgende doelstellingen:

1. Het beheer en de doorontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder
2. Het creëren van draagvlak bij marktpartijen en maatschappelijke organisaties voor de benadering en de werkwijze van de CO₂-Prestatieladder
3. Het bevorderen en faciliteren van een effectieve dialoog tussen bedrijven en maatschappelijke organisaties over klimaatvriendelijk ondernemen gericht op concrete CO₂-reductie
4. Bevordering van de ontwikkeling van sectorbrede CO₂-reductieprogramma's door participerende bedrijven en de actieve deelname daaraan

Zowel de CO₂-Prestatieladder als de SKAO zijn in 2012 officieel geaccepteerd door de Raad voor Accreditatie (RvA). De RvA is de nationale accreditatieorganisatie die zowel het certificeringschema als de schemabeheerder SKAO op basis van de conformiteitsbeoordeling ISO/IEC 17021 heeft geaccepteerd.

Bart de Voogd

algemeen directeur HIER Klimaatbureau
lid bestuur Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen

“De CO₂-Prestatieladder zet bedrijven aan tot bewust handelen. Dat is niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk. Een niet te onderschatten voordeel is dat het instrument aanzet tot samenwerking en het delen van ervaringen. Het is fantastisch om te zien dat steeds meer branches de ladder inzetten. Een beter bewijs voor de effectiviteit van het instrument is er niet.”

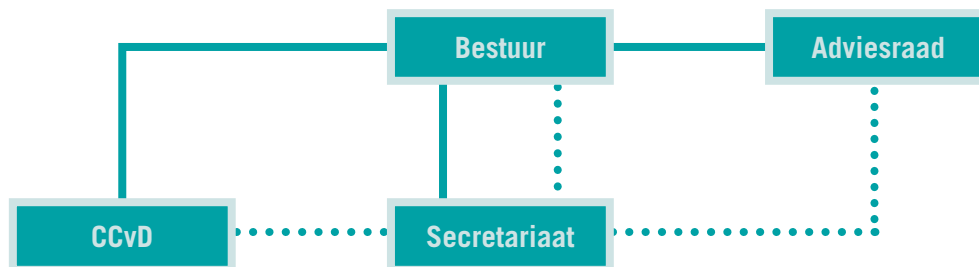
Bestuur, Adviesraad en Centraal College van Deskundigen

De SKAO heeft een Bestuur, een Adviesraad en een Centraal College van Deskundigen (CCvD).

Het Bestuur ziet toe op de onafhankelijkheid, de kwalitatieve ontwikkeling, de exploitatie, de organisatie en de promotie van de ladder. Het Bestuur is breed samengesteld uit aanbesteders, het bedrijfsleven, de wetenschap en maatschappelijke organisaties.

De Adviesraad adviseert het bestuur over de inhoud en toepasbaarheid van de ladder. De raad draagt bovendien relevante nieuwe ontwikkelingen en onderwerpen aan. Zo bewaakt de raad de inhoudelijke doelstellingen en relevantie van de ladder ten behoeve van praktische toepasbaarheid en concrete vermindering van CO₂-emissies in de keten. De Adviesraad bestaat uit wetenschappers, mensen uit de praktijk, de overheid en maatschappelijke organisaties.

Het Centraal College van Deskundigen (CCvD) is operationeel beheerder van de ladder. In het CCvD zitten vertegenwoordigers van opdrachtgevers en opdrachtnemers. Het CCvD is primair verantwoordelijk voor het doorontwikkelen en signaleren van verbeterpunten.

Organogram Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen, de stippellijnen geven de ondersteuningsfunctie van het secretariaat weer. Het secretariaat van de SKAO wordt gevoerd door het HIER Klimaatbureau in Utrecht.

Het Bestuur

In het Bestuur van de SKAO hebben de volgende personen zitting:

Patrick Buck	directeur Projecten ProRail (<i>voorzitter</i>)
Jan Hendrik Dronkers	directeur generaal Rijkswaterstaat
Nico de Vries	voorzitter Raad van Bestuur Koninklijke BAM Groep NV
Jacqueline Cramer	hoogleraar universiteit Utrecht (<i>voorzitter Adviesraad</i>)
Yvo de Boer	KPMG en oud-secretaris generaal van het UNFCCC
Ineke Dezentjé Hamming	voorzitter ondernemersorganisatie FME-CWM
Bart de Voogd	bestuur HIER Klimaatbureau (<i>dagelijks bestuur</i>)

De Adviesraad

In de Adviesraad van de SKAO hebben de volgende personen zitting:

Jacqueline Cramer	hoogleraar universiteit Utrecht (<i>voorzitter en bestuurslid</i>)
Koen de Snoo	directeur duurzaamheid ministerie I&M
Age Vermeer	divisiedirecteur Infra Dura Vermeer
Tjerk Wagenaar	directeur Stichting Natuur en Milieu
Kornelis Blok	professor duurzame energie Universiteit Utrecht
Charlie Droste	beleidsadviseur energie en klimaat FME-CWM
Sible Schöne	programmadirecteur SKAO (<i>secretaris</i>)

Centraal College van deskundigen (CCvD)

In het CCvD van de SKAO nemen de volgende organisaties zitting:

HIER Klimaatbureau, CROW, ProRail, Rijkswaterstaat, NLingenieurs, Bouwend Nederland, Vereniging van Waterbouwers, de VOC en MKB Infra.

Gijs Termeer

Manager SKAO

“Het vertrouwen in het certificaat moet voorop staan. Bij SKAO ligt de taak de ladder zo te organiseren dat het certificaat waarde behoudt en onderscheidend blijft.”

Toekomst

Veel bedrijven, in nieuwe sectoren en ook over de grens, hebben belangstelling voor de CO₂-Prestatieladder. Door de sterke groei van het gebruik van de CO₂-Prestatieladder, is het noodzakelijk om de ladder toekomstbestendig te maken. Voor SKAO ligt de focus voor de komende jaren daarom vooral op de doorontwikkeling van de Ladder. De beoordeling van bedrijven voor het CO₂-bewust Certificaat zal robuust, uniform en onderscheidend moeten blijven, zodat hogere ambities en resultaten ook daadwerkelijk verschil maken. Verder zet de SKAO stevig in op de uitrol van de Ladder naar andere opdrachtgevers, bedrijven en sectoren in Nederland. Ook de versterking van de rol van brancheorganisaties, bij kennisdeling- en ontwikkeling, en van de rol van NGO's, bij de maatschappelijke dialoog en de opzet van reductieprogramma's, zal veel aandacht krijgen.

Om CO₂-bewustzijn in aanbestedingen en projecten een meer onderscheidende rol te laten spelen stuurt SKAO erop aan dat aanbieders in grote aanbestedingen ook inhoudelijk uitgedaagd worden om de opgedane kennis toe te passen. Zie voor meer informatie over de toekomst van de Ladder het document 'Ambities en Prioriteiten 2014-2015'.

Website

De meeste actuele informatie over de CO₂-Prestatieladder vindt u op de website van de SKAO (www.skao.nl). Op de site vindt tevens u het geldende Handboek, documenten, procedures, ketenanalyses, initiatieven, CO₂-reductieprogramma's en besparingstips. Gecertificeerde bedrijven, opdrachtgevers, certificerende instellingen en verifiërende instellingen hebben ook een plek op de website.

SKAO is actief op

Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Een publicatie van SKAO, januari 2014

Vormgeving: Studio-R

Eindredactie: Brian Heikamp

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen

Hamburgerstraat 28A

3512 NS Utrecht

030-2348212

info@skao.nl

www.skao.nl